

цих товарів. 21 липня 2021 року Конституційний суд визнав неконституційними окремі положення статті 471 Митного кодексу України, а саме «а у разі якщо безпосередніми предметами правопорушення є товари, переміщення яких через митний кордон України заборонено або обмежено законодавством України, – також конфіскацію цих товарів».

Новий закон привів положення ст. 471 МК у відповідність до рішення Конституційного Суду та врегулював питання притягнення до адміністративної відповідальності за порушення порядку переміщення товарів через митний кордон України.

### **Література:**

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64. URL <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>

2. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Урядовий кур'єр*. 2012. № 86 (4730). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

3. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо адміністративної відповідальності громадян за порушення митних правил: Закон України від 16.02.2022 р. № 2058-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 14. ст.47. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-20#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-479-8-3>

## **ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ КРИПТОВАЛЮТНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ В УКРАЇНІ**

***Биков І. О.***

*кандидат юридичних наук, адвокат,  
доцент кафедри державно-правових дисциплін  
Міжнародний гуманітарний університет  
м. Одеса, Україна*

Доволі часто в сучасній правозастосовній практиці та в буденному житті поняття електронних та цифрових грошей, як віртуальних активів часто ототожнюється із віртуальними грошима та криптовалютою. Як відомо, частина 5 статті 3 Закону України «Про платіжні послуги» встановлює, що електронні гроші, які є номінованими в валюті гривня, та цифрові гроші вже використовуються фізичними та юридичними особами

як платіжний засіб з метою проведення платіжних операцій та проведення будь-яких розрахунків винятково у випадках, передбачених чинним законодавством [1]. Разом із тим, відповідно до статті 1 Закону України «Про Національний банк України» встановлює та описує поняття грошового сурогату, під яким визначає будь-які документи у вигляді грошових знаків, що відрізняються від грошової одиниці України, випущені в обіг не Національним банком України і виготовлені з метою здійснення платежів в господарському обороті, крім валютних цінностей [2]. У даному випадку законодавець не визначає конкретно криптовалюту ні як платіжний засіб, ні як грошовий сурогат. Водночас, доволі дискусійним, на нашу точку зору, є те, що при більш уважному дослідження криптовалюта має певні ознаки грошового сурогату, а саме те, що вона виготовлена з метою платежів, тобто не лише з даною метою виключно, але включає таку можливість та випущені в обіг не Національним банком України. Поруч із тим, криптовалюта має й ознаки електронних та цифрових грошей, адже має здатність бути засобом проведення розрахунків.

Намагаючись врегулювати ці та інші дискусійні аспекти, національний законодавець зробив спробу унормувати дане питання, так було підготовлено проект Закону України «Про віртуальні активи» [3], який наразі не набрав чинності. Однак в контексті дослідження, положення вказаного закону є досить цікавими, адже з його положень вбачається, що криптовалюта фактично вважається віртуальним активом, який за своєю суттю набуває рис інвестиційного інструменту. Крім того, в згаданому вище законі зазначено, що стосовно віртуальних активів можуть застосовуватися операції з обміну в частині, що не суперечить чинному законодавству. Таким чином, маємо ситуацію за якої нині в Україні існує криптовалютна невизначеність, як фактичний стан діючого законодавства держави, який нездатний описати та унормувати фактичні відносини, які склалися навколо обігу та функціонування криптовалюти. Зазначений стан речей залишає громадян, суспільство та державу в стані незрозумілого ставлення до даного явища.

Закон України «Про віртуальні активи» визначає їх, як нематеріальне благо що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі [3]. Крім того, стан правової невизначеності призвів до того, що законодавець в Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» визначив, що віртуальний актив – це цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей [4]. Якщо поглянемо на хронологія, то останній закон

даваний 2019 роком, а закон України «Про віртуальні активи» лише 2022 роком, крім того, він не набрав законної сили. Однак, в випадку нашого аналізу, важливим є саме те, що поняття віртуальних активів у зазначених документах, на нашу думку, суттєво різняться за своїм сенсом. Чинний закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» чітко зосереджує увагу на здатності віртуального активу бути як інвестиційним та і платіжним інструментом, а закон «Про віртуальні активи» наголошує на тому, що віртуальний актив є нематеріальним благом, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав [3]. На нашу думку, законодавець відходить від підходу визначення криптовалюти саме як платіжного засобу, або активу, нехай і віртуального, але із явно присутньою в ньому рисою та якісною характеристикою, як здатність бути засобом платежу. Очевидно, що децентралізована емісія криптовалюти, що має вияв у процесі «майнінгу» (який є, на нашу думку, саме рівнозначним за своєю суттю явищем по відношенню до явища емісії) не може мати ознаки централізованого та імперативно налаштованого процесу емісії криптовалюти.

У будь-якому випадку, окремої уваги заслуговує питання оподаткування криптовалюти. Зазначимо, що дане питання не врегульоване в Україні взагалі. Розвиваючи логіку законодавця про те, що криптовалюта є інвестиційним інструментом, логічно припустити, що унормування зазначеного питання буде реалізовано аналогічним шляхом як це влаштовано у випадку оподаткування доходу від продажу інвестиційного активу. Водночас, у сучасних реаліях правозастосовної практики в Україні присутній підхід за яким податкові органи розцінюють реальну можливість стягнення податку на доходи фізичних осіб у випадку коли такі особи відчують зазначений актив третьою особою, і в залежності де географічно знаходилась криптовалюта формують порядок та правила оподаткування (так, у випадку коли покупець є іноземцем – дохід від продажу включається до загального річного оподаткованого доходу як іноземний дохід, а у випадку коли купівля здійснювалася резидентом України то такий дохід декларується як інші доходи. Очевидно, що за даною логікою податкового органу базою оподаткування є сума коштів, яка отримується платником податків за результатами проведених операцій з криптовалютою. Так, такий дохід оподатковується податком на доходи фізичних осіб та військовим збором.

Як бачимо, сучасна правозастосовна практика в Україні стикається з проблемою ототожнення понять електронних, цифрових грошей та криптовалюти, що призводить до правової невизначеності у відносинах, пов'язаних з віртуальними активами. Підводячи підсумок, констатуємо, що відповідно до чинного законодавства, електронні та цифрові гроші можуть використовуватися як платіжний засіб, проте криптовалюта не має чіткого правового статусу. Водночас вона має ознаки як грошового сурогату, так і платіжного засобу. Проект Закону України «Про віртуальні активи» намагається врегулювати це питання, але наразі залишається нечинним. Важливим є те, що законодавець вбачає у криптовалюті інвестиційний інструмент, проте уникає визнання її платіжним засобом, що створює додаткову правову плутанину. Для усунення цих проблем пропонується внести зміни до законодавства, спрямовані на чітке розмежування понять електронних грошей, цифрових грошей, віртуальних активів і криптовалюти. Це дозволить усунути правову невизначеність та полегшить правозастосування. Окрім того, необхідно розробити положення, які б дозволили визначити статус криптовалюти як платіжного засобу або інвестиційного інструменту, з урахуванням її функціональних особливостей. Оподаткування операцій з криптовалютою також потребує окремого врегулювання. Пропонується внести відповідні зміни до Податкового кодексу України, щоб забезпечити чіткий порядок оподаткування доходів від операцій з криптовалютами, зокрема шляхом встановлення спеціальних правил для визначення податкової бази. Особливої уваги потребує питання регулювання децентралізованої емісії криптовалют, зокрема майнінгу, який слід врегулювати на законодавчому рівні. Окрім того, необхідно гармонізувати закони «Про віртуальні активи» та «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом», щоб уникнути розбіжностей у визначеннях та правовому регулюванні віртуальних активів. Впровадження цих змін сприятиме створенню прозорого правового поля для криптовалют і віртуальних активів в Україні.

### **Література:**

1. Про платіжні послуги. Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
2. Про Національний банк України. Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
3. Про віртуальні активи. Закон України від 17.02.2022 р. № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
4. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-479-8-4>

## **ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ВІДСУТНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РИНКОВОГО НАГЛЯДУ ЗА БУДІВЕЛЬНОЮ ПРОДУКЦІЄЮ**

**Богданець Б. В.**

*аспірант кафедри права юридичного факультету  
Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»  
м. Київ, Україна*

Основною метою здійснення державного ринкового нагляду є забезпечення відповідності продукції встановленим вимогам, а також забезпечення відсутності загроз суспільним інтересам [2]. Зазначені вимоги визначаються у технічних регламентах.

На період до 2025 року в Україні встановлено одночасну дію вимог Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку» та Технічного регламенту будівельних виробів (продукції), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2006 р. № 1764 [3, 4].

Україна взяла на себе зобов'язання дотримуватися європейських принципів та практик ринкового нагляду [6]. Проте, в нашій державі протягом дії воєнного стану припинено здійснення заходів державного ринкового нагляду за будівельною продукцією [5].

У зв'язку з відсутністю належних регуляторних заходів у сфері ринкового нагляду за будівельною продукцією, виникли наступні нагальні проблеми:

1. Невиконання Україною, взятих на себе зобов'язань згідно Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Зазначене створює загрозу відтермінування набрання Україною статусу члена Європейського Союзу. До моменту набуття Україною членства в Європейському Союзі, українські виробники будівельної продукції матимуть менше переваг та можливостей для виходу на європейський ринок.

2. Якість будівельних виробів та матеріалів під час дії воєнного стану не контролюється державою. Вказане створює небезпеку невідповідності